

Dit is een versie van een artikel dat verscheen in De Eerste Dag, 2016 nr. 3.

*Het citeren of doorgeven van deze tekst is toegestaan, mits met bronvermelding.*

**De auteur van deze tekst is dr. Piet van Veldhuizen – [www.woordenmetzielenzin.nl](http://www.woordenmetzielenzin.nl)**

3e na Trinitatis, 12 juni

Hooglied 4,16-5,8 en Lucas 7,36-8,3

Het verhaal over de vrouw die Jezus zalfde staat in de evangeliën van Marcus en Matteüs direct voor het laatste avondmaal. Het vindt dan plaats tijdens een gastmaal in Jeruzalem; de leerlingen mopperen over geldverkwisting, maar Jezus prijst de vrouw omdat ze hem nu al de laatste eer bewijst. Zo gaat het ook bij Johannes, maar daar gebeurt het in Betanië en wordt de vrouw geïdentificeerd als Maria, de zuster van Marta en Lazarus. Lucas plaatst het verhaal veel eerder in zijn boek en daarmee in Galilea, en bij hem ontbreekt de verwijzing naar Jezus' dood. De gastheer heet bij Marcus en Matteüs 'Simon de Melaatse'. Bij Lucas is hij een Farizeeër die niet bij name wordt geïntroduceerd, maar als Jezus hem aanspreekt blijkt hij tóch Simon te heten (7,40). Bij Lucas gaat het in dit verhaal over de relatie tussen liefde en de ervaring van kwijtschelding. Daarbij blijft 'liefde' niet een verheven geestelijk begrip. Er is plaats voor lichamelijke expressie, voor liefkozing, en voor erotische spanning, op zijn minst in de bijgedachten van de aanwezigen. Het leesrooster zet er Hooglied 5 naast, over het meisje dat ziek is van hunkering naar haar lief. Zo moedigt het rooster ons aan om die niet-platonische aspecten van de liefde te thematiseren.

Lucas begint zijn verhaal met groot contrast. De gastheer is een Farizeeër, dus iemand voor wie wetsbetrachting belangrijk is. De vrouw wordt al direct een 'zondares' genoemd. Er wordt 'aanliggend' gegeten, zodat de mannen met hun hoofden vol gedachten een kring in het centrum van de ruimte vormen; de vrouw staat aan het voeteneinde, buiten de kring. Ze zal dan ook niet Jezus' hoofd zalven, zoals bij Marcus en Matteüs, maar zijn voeten.

Er is in het verhaal sprake van gedachten, woorden en daden – en die drie zijn over de personages verdeeld. De vrouw stelt de daden. Zij huilt, droogt, masseert met zalf (38), en liefkoost zonder ophouden (45). Ze spreekt niet, en Lucas vertelt niet wat ze denkt. De Farizeeër en zijn gasten daarentegen zijn van de gedachten: ze oordelen inwendig en vragen zich af (39, 49). Jezus is van de onthullende woorden: hij haalt de gedachten van de Farizeeër naar boven en duidt de daden van de vrouw. Hij onderstreept dat het de Farizeeër aan daden ontbreekt, want die heeft Jezus ontvangen zonder water, zonder omhelzing, zonder zalving.

Het verhaal schildert zo ook mooi het contrast tussen de zelfvergetenheid van de vrouw en de gereserveerdheid van Simon. De vrouw geeft uitdrukking aan datgene waar ze vol van is zonder acht te slaan op het oordeel van de aanwezigen. Simon ziet het aan en denkt er het zijne van, maar zegt niets en doet niets. Het is helder naar welke van deze twee mogelijkheden de voorkeur van de Heer uitgaat. Hij neemt het op voor de vrouw en roemt haar gedrag – terwijl we dat gedrag ook met de lossere normen van onze eigen tijd als uiterst gênant zouden ervaren. Dit is niet wat we graag verstaan onder 'aan de voeten van Jezus zitten'...

In zijn parabel-achtige commentaar (vers 41vv) legt Jezus een relatie tussen overvloedige liefde en overvloedige vergiffenis. Die relatie gaat in de woorden van Jezus beide kanten op. De parabel zegt: in iemand die van een grote last bevrijd wordt, komt grote liefde vrij. Maar over de vrouw zegt Jezus: haar vele zonden worden vergeven, want ze heeft veel (of hevig) liefgehad.

De Farizeeër loopt niet over van liefde, zoals blijkt uit de gereserveerde ontvangst, en Jezus suggereert dat dit verband houdt met zijn geringe ervaring van vergiffenis. Wie zich er vooral om bekommert dat hij zich aan de heilige leefregels houdt, koestert zijn eigen rechtvaardige staat en oordeelt daarmee al bijna impliciet over anderen die dat niet doen. De grote opluchting van de kwijtschelding kent hij niet, want als hij hoort dat hij 'mag blijven', vindt hij dat niet meer dan terecht.

Maar misschien heeft de relatie tussen liefde en kwijtschelding ook wel iets van die tussen de kip en het ei: je weet niet welke van beide er het eerst was. Wie iets met liefde heeft, heeft iets met genade, en andersom. Wie buiten de ene staat, kan met de andere niet goed uit de voeten.

Een treffende overeenkomst tussen de Hooglied-lezing en de Evangelietekst is, dat hartstochtelijke liefde in al zijn kwetsbaarheid wordt blootgesteld aan de harde ogen en oordelen van de hoeders van de orde. Die zien alleen maar 'zonde', en de hoorder van de tekst mag zelf invullen wat die ordebewaarders allemaal op de vrouw in kwestie projecteren. De dichter van Hooglied en Jezus wensen juist niet de zonde te thematiseren, want ze nemen het op voor de liefde.

Het is interessant dat in het leesrooster de Lucas-lezing wordt verlengd met drie verzen van het volgende hoofdstuk. Daar worden naast de leerlingen de vele vrouwen genoemd die met Jezus mee op tournee gaan en hem dienen met wat ze hebben. Ik ben benieuwd waar zij in Lucas' eigen visie voor staan, maar Lucas maakt dat nergens expliciet. Het moet wel iets als toewijding zijn, of overgave. Rondom Jezus is er altijd liefde en genade – en dus, Goddank, niet alleen gereserveerdheid en oordeel.